

De wereldverbeteraar is knap, toch ontbreekt er iets | Theater | de Volkskrant

Theaterrecensie

recensieSanne den Hartogh is goed, op momenten zelfs fantastisch als de onverbeterlijke wereldverbeteraar. Toch ontbreekt er iets. Met de vrouw van de wereldverbeteraar is ook de compassie uit het stuk verdwenen.

Door: VINCENT Kouters 29 februari 2016, 02:00

Het doek is van zwart plastic. Vuilniszakkenplastic. Het gaat op en blijft halverwege steken. Alleen het onderlijf van de wereldverbeteraar is zichtbaar. Zijn hoofd bevindt zich in het schemerdonker, nagenoeg onzichtbaar voor het publiek.

Dit is de eerste en enige beweging in De wereldverbeteraar, een minimalistische voorstelling van regisseur Erik Whien bij de Haarlemse Toneelschuur. Na de rumoerige ensemblestukken *Who's Afraid of Virginia Woolf?* en *Oom Wanja*, regisseert hij nu een monoloog van Thomas Bernhard, beroepsmisantroop uit Oostenrijk die in de jaren tachtig en negentig erg populair was in Nederland.

Naast een oefening in denken is De wereldverbeteraar soms ook een oefening in je aandacht erbij houden

Whien heeft het stuk gestript. De enige andere rol (de vrouw van de wereldverbeteraar) en alle handelingen zijn eruit gehaald. Realisme moest plaatsmaken voor innerlijk landschap. Naast een oefening in denken is De wereldverbeteraar soms ook een oefening in je aandacht erbij houden. Het

enige wat Whien ons geeft, is de stem van acteur Sanne den Hartogh, die vijf kwartier geen centimeter van zijn plaats komt. Het doet soms denken aan Samuel Becketts Happy Days, een monoloog van een vrouw die tot aan haar middel is begraven in een berg zand. Maar dan minder grappig.

In zijn woedende monoloog hekelt deze oude professor zijn vrouw, de wereld en zichzelf. Ooit schreef hij een traktaat over hoe we de wereld kunnen verbeteren. Daarvoor krijgt hij deze middag een eredoctoraat. Dat vervult hem met walging, want ze hebben zijn traktaat natuurlijk volkomen verkeerd begrepen. De enige manier om de wereld te verbeteren is immers haar af te schaffen.

Met de vrouw van de wereldverbeteraar is ook de compassie grotendeels uit het stuk verdwenen

Den Hartogh is goed, op sommige momenten zelfs fantastisch als de onverbeterlijke wereldverbeteraar. Het gescheld, de onzekerheden, de angsten, Bernhards zinnen komen met pijnlijke precisie uit zijn mond. En ook al krijgen we zelfs zijn gezicht nauwelijks te zien, de variatie in intonatie en stemritme geven zijn rol diepte.

Knap, maar toch ontbreekt er iets. Met de vrouw van de wereldverbeteraar is ook de compassie grotendeels uit het stuk verdwenen. Whien heeft er een hoogst intellectuele vertoning van gemaakt. Waarin het genieten is van mooie zinnen en gedachten, maar waarin het moeilijk is om iets voor iemand te voelen. De wereldverbeteraar is een en al hoofd.

De wereldverbeteraar

Van Thomas Bernhard door Toneelschuur Producties,

regie Erik Whien. 27/2, Toneelschuur, Haarlem. Tournee t/m 15/4.